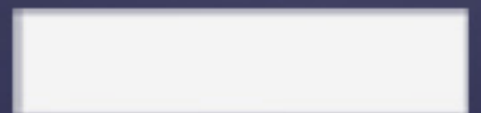
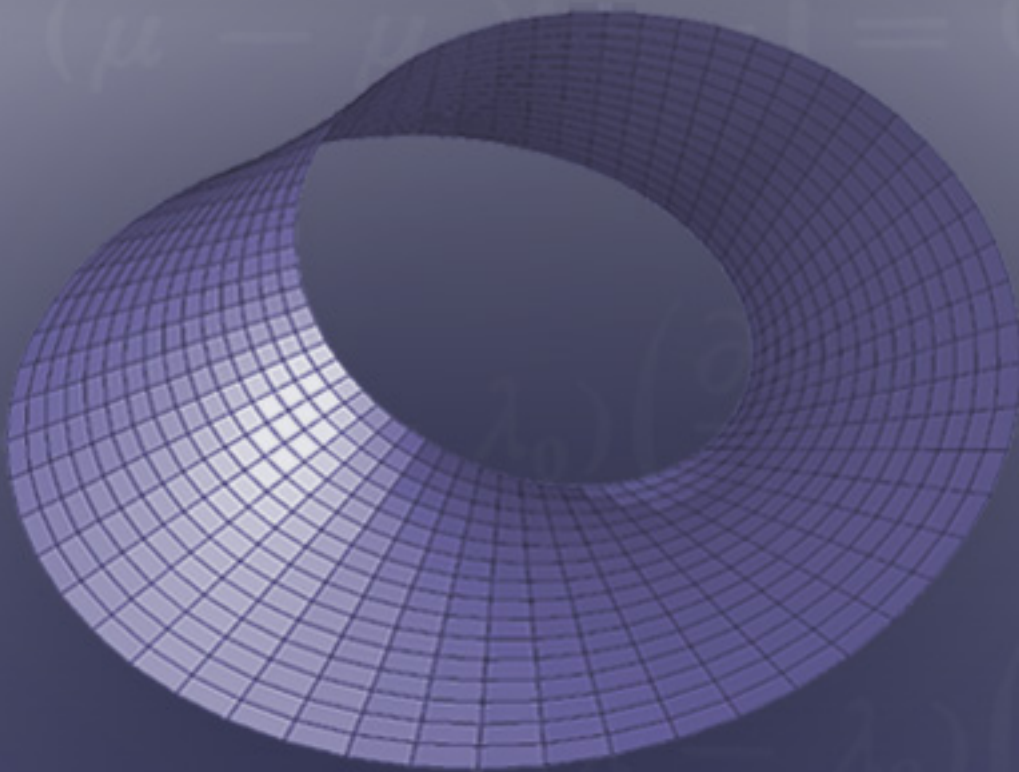

Εκπαιδευτικό σύστημα κα μέσα μαζικής ενημέρωσης: οι εισαγωγικές εξετάσεις στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων ως κυρίαρχη εικόνα της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Εκπαιδευτικό Σύστημα και Μέσα Μαζικής
Ενημέρωσης: οι Εισαγωγικές Εξετάσεις
στα Πρωτοσέλιδα των Εφημερίδων
ως Κυρίαρχη Εικόνα
της Εκπαιδευτικής Διαδικασίας

Η εργασία που ακολουθεί παρουσιάζει πολύ επιγραμματικά τα αποτελέσματα έρευνας που έγινε από φοιτήτριες και φοιτητές του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών το ακαδημαϊκό έτος 1994-95 στο πλαίσιο του μαθήματος «Επικοινωνία και Εκπαίδευση». Το θέμα αυτής της έρευνας ήταν η εικόνα του εκπαιδευτικού συστήματος στον Τύπο, και συγκεκριμένα πώς καλύπτεται από τα πρωτοσέλιδα των κυριότερων καθημερινών εφημερίδων το θέμα των εισαγωγικών εξετάσεων στα Ιδρύματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οι εισαγωγικές εξετάσεις αποτελούν σχεδόν το μόνο (με εξαίρεση τα ολίγα περί σκανδάλων, μεταρρυθμίσεων, κ.λπ.) εκπαιδευτικό ζήτημα «πρώτης γραμμής» σπουδαιότητας για τον Τύπο, ώστε να του αφιερωθεί χώρος στην πρώτη σελίδα. Έτσι γίνεται εμφανής μια επικυριαρχία του θέματος των εξετάσεων στον τρόπο με τον οποίο γίνεται αντιληπτή η εκπαιδευτική και μορφωτική διαδικασία. Η επικυριαρχία αυτή αντανακλά συγκεκριμένες κοινωνικές προσδοκίες και ψευδαισθήσεις, και κατά συνέπεια περιορίζει σε μεγάλο βαθμό τις δυνατότητες βελτιώσεων ή μεταβολών στους άλλους, ίσως πιο ουσιαστικούς τομείς της εκπαίδευσης, όπως το περιεχόμενο των βιβλίων, 87

το Αναλυτικό Πρόγραμμα, ο τρόπος διδασκαλίας, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η υποδομή και ο εξοπλισμός των σχολείων, κ.ά. Το «παιχνίδι των εισαγωγικών, όπου είναι απόντες οι μαθητές, οι διδάσκοντες, το περιεχόμενο των σπουδών, και στη θέση τους λειτουργούν υποψήφιοι, εξεταστές και επιλεγμένα ερωτήματα», καθίσταται το «κορυφαίο σημείο δυναμικής συνάντησης του εκπαιδευτικού συστήματος και των διαδικασιών του με την κοινωνία και τις προσδοκίες της» (Φ. Καλαβάσης 1998).

Η έρευνα μελετώντας τα πρωτοσέλιδα κάλυψε 16 έτη, από το 1979 μέχρι το 1994, και περιελάμβανε 7 εφημερίδες. Ας δούμε μερικά από τα συμπεράσματα που προκύπτουν:

Η *Απογευματινή* και τα *Νέα* είναι οι εφημερίδες που ασχολούνται περισσότερο με τις Γενικές Εξετάσεις στην πρώτη τους σελίδα, με μέσο όρο πρωτοσέλιδων 15,5 και 16,7 αντίστοιχα το χρόνο.

Ακολουθούν η *Ελευθεροτυπία* με περίπου 13, η *Καθημερινή* και η *Αυριανή* με 11, το *Έθνος* με 9,3 και τελευταία η *Αυγή* με 6,2 πρωτοσέλιδα το χρόνο.

Ωστόσο, είναι η *Ελευθεροτυπία* και η *Καθημερινή* που παρουσιάζουν τις εξετάσεις ως πρώτο θέμα στο μεγαλύτερο ποσοστό των πρωτοσέλιδών τους, με ποσοστό 40,57% και 32,58% αντίστοιχα.

Το χαμηλότερο ποσοστό έχει η *Αυριανή* (περίπου 5%), ενώ τα *Νέα* και η *Αυγή* είναι επίσης πολύ χαμηλά με περίπου 9%.

Η *Απογευματινή* και το *Έθνος* παρουσιάζουν τις εξετάσεις στο κύριο άρθρο τους στο 19,6% και 23,96% αντίστοιχα των πρωτοσέλιδών τους.

Ειδικότερα, οι χρονιές κατά τις οποίες οι εισιτήριες στα ΑΕΙ και ΤΕΙ εξετάσεις κράτησαν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα το ενδιαφέρον των εφημερίδων συνολικά, ήταν:

- το 1990 με 138 (!) πρωτοσέλιδα, εκ των οποίων τα 42 ήταν πρώτο θέμα,
- το 1979 με 88 πρωτοσέλιδα, εκ των οποίων τα 31 ήταν πρώτο θέμα,
- το 1986 με 101 πρωτοσέλιδα (27 πρώτο θέμα),
- το 1993 επίσης με 101 πρωτοσέλιδα (17 πρώτο θέμα),
- το 1988 με 97 πρωτοσέλιδα (30 πρώτο θέμα),
- και τέλος το 1987 με 88 πρωτοσέλιδα (20 πρώτο θέμα).

Αντίθετα, ως χρονιές μειωμένου ενδιαφέροντος μπορούν να χαρακτηριστούν τα έτη

- 1982, μόνο με 35 πρωτοσέλιδα,
- 1981 με 42,
- 1991 με 48,
- 1980 και 1989, μόνο με 50 πρωτοσέλιδα για τις Γενικές Εξετάσεις,

τη στιγμή που ο μέσος συνολικός αριθμός πρωτοσέλιδων που απασχολούνται κάθε χρόνο με τις Γενικές Εξετάσεις είναι 75,5.

Οι λόγοι της αυξομειώσης του ενδιαφέροντος μπορούν να αναζητηθούν στην επικαιρότητα. Είτε δηλαδή οι εξετάσεις προβλήθηκαν ελλείψει άλλου θέματος ή αντίστοιχα αγνοήθηκαν λόγω ύπαρξης κάποιου άλλου θέματος που επισκίασε τις εξετάσεις, είτε επειδή εξαιρετικά γεγονότα, όπως παρατεταμένες απεργίες καθηγητών, διαρροές θεμάτων, μεγάλη αποτυχία των υποψηφίων, κ.λπ., απέδωσαν στις εξετάσεις ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Αναλυτικότερα: το 1979 ο λόγος του αυξημένου ενδιαφέροντος εντοπίζεται στην πρωτοφανή, για τις Πανελλήνιες Εξετάσεις, διαρροή θεμάτων, που συγκλόνισε εκείνη τη χρονιά την κοινή γνώμη.

Το 1980, το 1981 και το 1982, οι εξετάσεις δεν παρουσίασαν ιδιαίτερο δημοσιογραφικό ενδιαφέρον. Το 1983 υπάρχει μια ανάκαμψη του ενδιαφέροντος για τις εξετάσεις, ίσως επειδή είναι η πρώτη χρονιά που εφαρμόζεται το νέο σύστημα των Γενικών πλέον Εξετάσεων, που είχε ψηφιστεί την προηγούμενη χρονιά.

Το 1985 υπάρχει ένα αρκετά σημαντικό θέμα που απασχόλησε τις εφημερίδες και κατ' επέκταση τους αναγνώστες. Πρόκειται για το σάλο που προκλήθηκε από την άγνοια των υποψηφίων για τη σημασία των λέξεων «αρωγή και ευδοκίμηση» που περιλαμβάνονταν στο θέμα της Έκθεσης.

Το θέμα αυτό απασχόλησε τις εφημερίδες και τις επόμενες δύο χρονιές, το 1986 και το 1987. Τις δύο αυτές χρονιές μάλιστα, όπως άλλωστε και το 1988, ξεπέρασαν οι εφημερίδες τον μέσο αριθμό πρωτοσέλιδων που αφιερώνουν ανά έτος στις εξετάσεις.

Το 1989 παρατηρείται πολύ μικρό ενδιαφέρον για τις εξετάσεις, που κατά πάσα πιθανότητα οφειλόταν στη σύμπτωση των εξετάσεων με τη διενέργεια μίας πολύ ταραχώδους, λόγω του σκανδά-

λου Κοσκωτά, προεκλογικής περιόδου. Είναι χαρακτηριστικό σ' αυτή τη χρονιά ότι το *Έθνος*, που «ξεσκέπασε» το σκάνδαλο, αφιέρωσε μόνο 1 πρωτοσέλιδο στις εξετάσεις, ενώ η *Καθημερινή* (ιδιοκτησίας Κοσκωτά την περίοδο εκείνη) αφιερώνει πολλά πρωτοσέλιδα στο θέμα των εξετάσεων (16, δηλαδή 5 περισσότερα από τον μέσο αριθμό πρωτοσέλιδων που η συγκεκριμένη εφημερίδα αφιερώνει στο θέμα αυτό ανά έτος).

Το 1990 έχει τα περισσότερα πρωτοσέλιδα από κάθε άλλη χρονιά, λόγω της παρατεταμένης απεργίας των καθηγητών που οδήγησε σε μεγάλη καθυστέρηση των εξετάσεων.

Το 1991 μόνο η *Απογευματινή* δείχνει έντονο ενδιαφέρον για τις εξετάσεις με πρωτοσέλιδα (μ.ο. 15,5).

Το 1992 τα πρωτοσέλιδα είναι αρκετά και τις περισσότερες φορές ασχολούνται με το πρόβλημα που δημιουργήθηκε από τα θέματα της Κοινωνιολογίας.

Το 1993 τα δύσκολα θέματα στη Φυσική και η πτώση των βάσεων οδήγησαν σε έξαρση του ενδιαφέροντος των εφημερίδων, όπως είδαμε και παραπάνω.

Τέλος, το 1994 ο αριθμός των πρωτοσέλιδων κυμαίνεται στα επίπεδα του μέσου όρου. Το χαρακτηριστικό αυτής της χρονιάς είναι η μεγάλη διαφορά στην εκτίμηση της σπουδαιότητας του θέματος των εξετάσεων τη συγκεκριμένη χρονιά, από τις διάφορες εφημερίδες.

Τα θέματα στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων που απεικονίζουν μέσα από τις εξετάσεις την κατάσταση της Παιδείας μας, είναι με σειρά συχνότητας εμφάνισης τα ακόλουθα:

- α. απεργίες καθηγητών
- β. λάθη και διαρροές θεμάτων
- γ. αποτελέσματα (πίνακες και βάσεις)
- δ. αυτοκτονίες (αποτυχόντων υποψηφίων)
- ε. μεταρρυθμίσεις (όνομα και μορφή εξετάσεων)
- στ. ανησυχία για το επίπεδο της εκπαίδευσης και της Παιδείας.

Ενδεικτικό λεξιλόγιο που χρησιμοποιήθηκε κατά την εν λόγω δεκαεπταετία στα πρωτοσέλιδα:

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ: Αγανάκτηση, ευτελισμός, κύκλος αγωνίας, χάος, η Φυσική μάρανε τις ελπίδες...

ΑΥΓΗ: Αγωνιούν, λάθος θέματα, μάχη για μια θέση...

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ: Μπάσκει με Μακρουγιάννη, Εθνική Ελλάδος - Αργεντινή, Εθνική Νέων - Έκθεση, δρακόντεια μέτρα, παράπονα, χτυποκάρδι, αγωνία...

ΝΕΑ: Δέσμες δέσμες, πόνια, πλήγματα, στασίασαν, βατερώλω, με ΜΑΤ στο πόδι, νέο «όχι»...

ΕΘΝΟΣ: Θύελλα, τορπίλη, τα λαϊκά παιδιά, ηφαίστειο, λάδι στη φωτιά, χορεύοντας με την πρωτιά...

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ: Κομπίνα, κλαίνε μάνες και παιδιά, μακελειό, γκιλοτίνες, θρήνος και απόγνωση, φρόνιμα κύριοι εκπαιδευτικοί...

ΑΥΡΙΑΝΗ: Πρόσεξε Τρίτση, τραγωδία, πανωλεθρία...

Όπως φαίνεται με μια πρώτη ανάγνωση των αποτελεσμάτων της μελέτης, οι εφημερίδες ακολουθούν στην παρουσίαση των εξετάσεων στα πρωτοσέλιδά τους τις πολιτικές τους τάσεις, που καταλήγουν σε φιλοκυβερνητικές ή αντιπολιτευτικές τακτικές. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα στο πώς η ίδια εφημερίδα διογκώνει ή αποσιωπά το ζήτημα μέσα στη συγκεκριμένη δεκαεπταετία που χαρακτηρίζεται από αρκετές αλλαγές κυβερνήσεων.

Όμως, όπως ορθά παρατηρεί ο Φ. Καλαβάσης (idem) σχολιάζοντας τα αποτελέσματα της ίδιας έρευνας, «σε μια δεύτερη ανάγνωση, παρατηρούμε ότι η φιλοκυβερνητική ή αντιπολιτευτική διάθεση είναι επιφανειακή και αποβλέπει στον εντυπωσιασμό ή την αποσιώπηση μιας εικόνας που είναι κοινή: οι εξετάσεις, ως διοργάνωση και ως αποτελέσματα, εμφανίζονται ως ο «καθρέφτης» του εκπαιδευτικού συστήματος. Η εικόνα αυτή συμπληρώνεται από την ελάχιστη σημασία που αποδίδουν τα πρωτοσέλιδα στις μεταρρυθμίσεις των εξετάσεων που πραγματοποιήθηκαν τέσσερις φορές κατά την εν λόγω δεκαεπταετία. Χαρακτηριστικό των πρωτοσέλιδων είναι η σύγχυση των όρων: Γενικές, Πανελλαδικές, Πανελληνίες, Εισαγωγικές Εξετάσεις».

Βλέπουμε, δηλαδή, έντονα να διαγωνίζεται και με την υποστήριξη των πρωτοσέλιδων των εφημερίδων η άποψη-ευχή «να μπει κάπου το παιδί», ως η κρισιότερη στιγμή της όλης εκπαιδευτικής

διαδικασίας. Μήπως, όμως, πραγματικά αυτό που προβάλλεται κατεξοχήν από τα Μέσα είναι το κυρίως ζητούμενο της ελληνικής κοινωνίας από το εκπαιδευτικό σύστημα;

Και ακόμη χειρότερα, μήπως και η υπονοούμενη, συχνά, ολοκλήρωση της προηγούμενης ευχής ξεπερνά τους καταξοδευμένους, στα πρόθυρα νευρικής κρίσης, γονείς, επεκτεινόμενη ως είδος βασικού μοτο της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στα προβλήματα της «...να ησυχάσουμε»;

Σε κάθε περίπτωση μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η επικυριαρχία των εξετάσεων στην περί εκπαίδευσης συζήτηση, μετατρέπει τις εξετάσεις στον μοναδικό μετρήσιμο δείκτη του εκπαιδευτικού συστήματος. Το γεγονός αυτό επιδρά και στον τρόπο αντιμετώπισης της μαθηματικής εκπαίδευσης, καθώς το μάθημα των Μαθηματικών αποτελεί τον κορμό κάθε εξεταστικού συστήματος. Μέσα σε αυτό το ασφυκτικό πλαίσιο που προβάλλεται και ενισχύεται από τα ΜΜΕ, είναι προφανές ότι περιορίζονται κατά πολύ οι βαθμοί ελευθερίας για ποιοτικές βελτιώσεις στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Βιβλιογραφία

- ΚΑΛΑΒΑΣΗΣ, Φ. (1998), «Εκπαιδευτικό σύστημα και Μ.Μ.Ε.: Η εικόνα της Παιδείας στα πρωτοσέλιδα», στο *Η «κατασκευή» της πραγματικότητας και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης*, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα.